

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Fælles Nordisk SU Konference

I den sidste weekend af august rejste medlemmer af Sjældenhedsudvalget til Tvärminne i Finland, for at deltage i The Nordic Rarities Committee Conference. Det er tredje gang de nordiske Sjældenhedsudvalg (SU) mødes for at diskutere spændende bestemmelsesproblematikker og fælles retningslinjer. De første to gange afholdtes konferencen i hhv. Sverige og Danmark. Medlemmer fra både Finland, Norge, Sverige, Danmark og Estland deltog denne gang i konferencen.

Ny viden, DNA-undersøgelser, ændringer i taksonomi og systematik, hybridiseringer og undslupne fangenskabsfugle er bare nogle af de ting, som gør at fuglekiggere verden over bliver udfordret i stadig større grad når fuglene skal bestemmes og kategoriseres. For specielt SU, er det derfor meget vigtigt at være opdateret med de nyeste undersøgelser, og på tværs af vore lande at aftale fælles retningslinjer og kriterier – for fuglene kender jo som bekendt ingen grænser!

Deltagerne ved den Norske SU-konference. Foto: Björn Malmhagen

Fredag eftermiddag bød det finske SU alle velkommen i Tvärminnes zoologiske feltstation tilhørende Helsinki Universitet. Konferencen blev derefter skudt i gang med oplæg om bestemmelse af underarterne ssp. sibiricus (Sibirien), borealis (Nordamerika) og excubitor af Stor Tornskade. Sidstnævnte er den hjemmehørende form i Danmark. I Danmark er der endnu ingen fund af ssp. sibiricus, men Norge har et ældre fund, som er godkendt på baggrund af DNA. Aleksi Leihikoinen fra det finske SU havde været på besøg i skindsamlingerne i bl.a. Skt. Petersborg og Tring i Hertfordshire, for at grave dybere i emnet.

I efteråret 2017 ankom et hidtil uset antal sibiriske jernspurve i især Nordeuropa, hvor over 200 fugle blev observeret. Björn Malmhagen fra det svenske SU, havde indsamlet informationerne og præsenterede en oversigt over det store indflukt. Årsagerne til hvordan det kunne være at så mange netop sidste år optrådte i Europa er svært at vide, men de aktuelle vejrforhold blev vist og diskuteret. Der arbejdes på en fælles nordisk artikel om forekomsten.

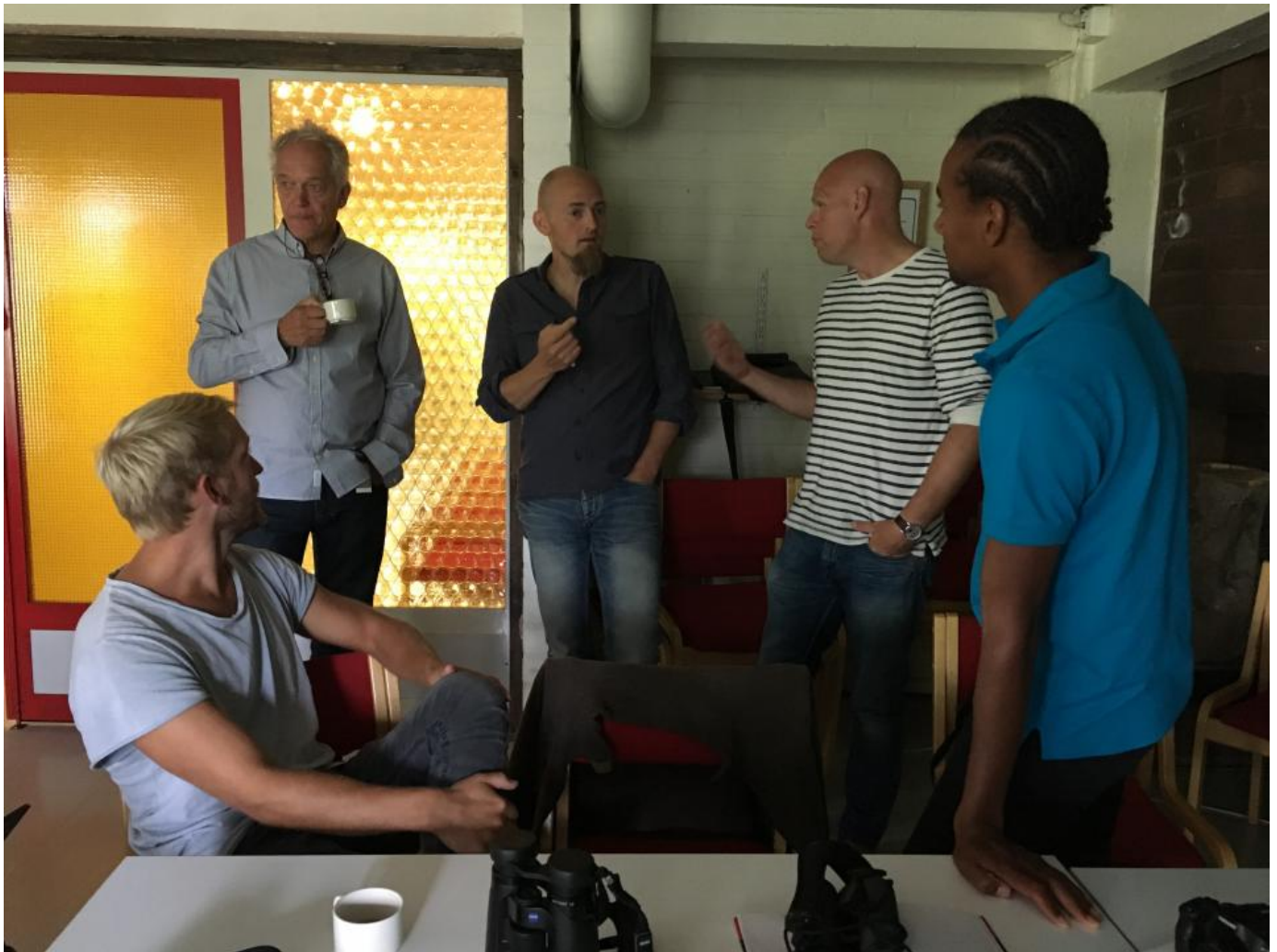
Der har gennem mange år været en u hensigtsmæssig forskel på hvilke taksonomiske autoriteter, de forskellige nordiske sjældenhedsudvalg har fulgt. Men bl.a. grundet ændringer i England (BOURC), hvor deres taksonomiske komité er nedlagt, og stilstand i den taksonomiske komité under det fælleseuropæiske sjældenhedsudvalgssamarbejde AERC (Association of European Records and Rarities Committees), gør at mange udvalg lige nu står i et vadede. Det gode derimod, er at det giver en oplagt mulighed for især de nordiske SU, men på sigt også alle europæiske SU at følge en fælles taksonomisk autoritet, således at de forskellige arter/underarter ikke har forskellig status på tværs af landene. Tor Olsen fra det norske SU præsenterede derfor fordele og ulemper ved de forskellige autoriteter, hvorefter de blev diskuteret. Der var her en generel tilkendegivelse af at IOC World Bird List, som også er den taksonomiske autoritet englænderne foruden en række andre europæiske udvalg nyligt har valgt at følge, virker værende det mest oplagte valg. I den forbindelse er der planlagt et møde med repræsentanter fra IOC og Clements (en anden autoritet), for at undersøge mulighederne for at fusionere. IOC har sit særlige fokus på den gamle verden, mens Clements

fokus ligger på den nye verden. Alle var enige om, at det er langt at foretrække, hvis vi kan nå frem til en fælles beslutning omkring, hvilken taksonomisk autoritet, der skal følges i nordiske lande. En beslutning som meget vel kan få flere andre europæiske SU med på vognen.

Lørdag afholdte den finske rovfugleekspert Dick Forsman oplæg om bestemmelse af eleonorafalk, amurfalk og østlig hvepsevåge. Omkring amurfalk var der fokus på bestemmelsen af 2k-fugle, som kan være svære at adskille fra aftenfalk. Amurfalkenes overvintringsområde overlapper med aftenfalkens, hvorfor unge amurfalke potentielt kan følge aftenfalkene på deres vej til yngleområderne. Der er endnu ingen fund af amurfalk i Danmark, men det er nok blot et spørgsmål om tid. Arten blev bl.a. observeret på Færøerne i 2015. De eleonorafalke, som strejfer til Nordeuropa, drejer sig hovedsageligt om 2k-fugle i sensommeren-efterår, hvilket ligger i tråd med de to seneste godkendte danske fund: Skagen 15/9 2015 og Gedser 18/8 2012. Ungfuglene forlader yngleområdet på Middelhavsøerne meget hurtigt efter de har forladt reden i september/oktober, og flyver ned til overvintringsområdet på Madagaskar. De ses derfor ikke strejfe på samme måde, som det er tilfældet med andre sjældne rovfugle. Interessant var det også at se, at der ikke var nogen synderlig forskel i silhuet og 'jizz' hos 1k og 2k eleonorafalke sammenlignet med lærkefalk. Efter at have opridset karaktererne for østlig hvepsevåge viste Dick Forsman billeder af udvalgte individer truffet i Vestpalæarktis (WP). Fælles for flere af disse fugle var, at de viste karakterer for både østlig hvepsevåge og hvepsevåge. Fordi mange potentielle østlige hvepsevåger i WP tilsyneladende viser et mix af karakterer, vurderede Forsman derfor, at der med overvejende sandsynlighed forefindes et overlappingsområde, hvor der foregår hybridisering imellem de to arter, og at det netop er derfor, at der i WP observeres en del individer med blandingskarakterer. Der er dog endnu ikke med sikkerhed registreret ynglefund med begge arter involveret, men der er heller ikke nogen som har undersøgt de yngleområder, hvor arterne regnes at mødes. Det svenske SU tog derefter over, og præsenterede et fund fra Falsterbo af en fugl, der netop viste et mix af karakterer fra de to arter, og deres overvejelser omkring det.

Medlemmer af det Svenske SU præsenterede bestemmelseskriterier for stillehavs-lom, hvor sortstrubet lom er forvekslingsmulighed. Dette blev efterfulgt af et case-study fra Stenshuvud i Skåne. Til sidst var der en længere potpourri af stillehavs-lommer og sortstrubet lommer i flugt fra Korea.

Der diskuteres... Fra venstre Aron Edman, Dick Forsman, Kent Olsen, Björn Malmhagen og Hans Larsson. Foto: Simon Sigaard Christiansen.

Alle lande præsenterede førstefund af arter i de respektive lande inden for de seneste to år, og hvilke overvejelser der blev gjort i forbindelse med behandlingen af dem. For Danmarks vedkommende præsenterede Ole Zoltan Göller fundet af hhv. grøn sanger og sinkiangløvsanger. Svenskerne præsenterede de kriterier de har genbehandlet deres fund af hvidskægget sanger ud fra. Kriterier som siden den seneste konference er blevet evalueret og efterprøvet. I kriterierne er bl.a. medtaget DNA, udbredelse af hvidt på halefjerene, undersidens farve og det meget vigtige kald. Det er dog dokumenteret, at flere af de vigtige karakterer er variable og en bestemmelse bør derfor baseres på en kombination af karakterer. Der blev lagt op til at specielt fund af maghreb-sanger (ssp. *inornata/iberiae*) og makisanger (ssp. *subalpina*) kræver ekstra god dokumentation grundet deres sjældenhed og betydelige variation. Alle landende er i gang med en genbehandling af de hidtidige fund, og det svenske indspark vil katalysere det videre arbejde. En længere session omkring arbejdsprocedurer i de forskellige lande havde til formål at udveksle erfaringer og i stigende grad at nå frem til en mere ensrettet og sammenlignelig sagsbehandling på tværs af landegrænser. En arbejdsgruppe, som blev nedsat ved den seneste konference, præsenterede deres hidtidige arbejde omkring at finde fælles konsensus i kategoriseringen af A-, B-, C-, D- og E- fund. En oversigt over arter, der er kategoriseret forskelligt mellem de deltagende lande blev vist, og det blev aftalt, at arbejdsgruppens videre arbejder fortsættes ved på tværs af landende at evaluere uoverensstemmelserne og udfordringerne, ved at udvælge én eller få arter ad gangen, og evaluere disse. Simon Sigaard Christiansen oplyste om status for arbejdsgruppen omkring skandinaviske fund af 'østlige gærdesangere', der blev nedsat ved den sidste konference. Medlemmerne i gruppen er i gang med at indsamle dokumentation fra hvert land, som vil blive præsenteret til det næste møde. Taksonomien og bestemmelseskriterierne af gærdesanger-racerne er endnu ikke klarlagt til fulde, men kommende undersøgelser vil forhåbentligt medvirke til at give endnu mere viden på området. Det er derfor vigtigt, at også danske observatører og ringmærkere er opmærksomme på at indsamle så meget

dokumentation som muligt ved potentielle fund af de østlige racer af gærdesanger (hvor ssp. blythi og halimondendri er de oplagte). Udover DNA indebærer det især stemmeoptagelse, men også haletegnning og vingeformel.

Lørdag aften tog alle en dukkert i havet inden den finske sauna blev taget i brug, det hele blev afsluttet med pølser på grill og en smagsprøve på finnernes nye øl: 'Hybrid Wit' som en hyldest til azurmejserne, der hybridiserer med blåmejsere. Og netop denne problematik blev præsenteret om søndagen. Roni Väisänen og William Velmala havde været i skindsamlingerne i bl.a. Skt. Petersborg og Tring for at undersøge hvilke kriterier, der kan udelukke hybrider og afkom af disse, ved bestemmelse af azurmejsere. Mængden af hvidt på halefjer, hånddækfjer og store dækfjer er her nøglekarakterer. Disse undersøgelser vil helt sikkert få indflydelse på den genbehandling både Finland og Sverige står overfor. I Danmark er der endnu ingen spontane fund af hverken azurmejsere eller hybrider, men derimod foreligger der en sag fra Nordsjælland, hvor en fangenskabsfugl er undsluppet i juni 2016.

Kent Olsen præsenterede kriterier for hvordan det danske SU vil genbehandle potentielle fund af Iberisk Gransanger. Analyse af især sang og kald er her essentiel i tilfælde af der ikke forelægger DNA. Det er derfor vigtigt, at observatører er opmærksomme på at optage så mange serier som muligt af sang og kald. De øvrige udvalg vedtog at gøre brug af samme kriterier i deres genbehandlinger. Petteri Lehtikoinen præsenterede analyser af sang for hhv. gøg (samt underarter heraf) og orient-gøg, hvoraf der i 2015 forelægger et godkendt fund i Finland. Rent udseendemæssigt er der ikke meget at gå på mellem de to arter, men Petteri havde sat sig for at undersøge skindsamlinger for at kaste nyt lys over bestemmelsesproblematikken. Selvom det kræver videre undersøgelser virkede det til at antallet bånd på undersiden af de yderste tre håndsvingfjer er en anvendelig karakter.

Søndag eftermiddag sluttede den meget velarrangerede konference, hvor givtige diskussioner, oplæg og uformelle snakke gav masser af ny, spændende viden og gode minder. Ligesom det cementerede det vigtige samarbejde mellem de nordiske SU. Næste konference vil blive afholdt i Norge i 2019, og vi glæder os allerede!

Men dermed var det ikke helt slut for de danske deltagere, som tog et par ekstra dage i landet for at udforske, hvad Finland kunne byde på af fugle og dyr. Det danske SU-medlem Sakari Kauppinen, som oprindeligt er fra Finland, var her en perfekt guide til formålet. Det blev til bl.a. aftenfalk, stor skrigørn af formen 'fulvescens', gråspætte, hjerper og nøddekriger, men også sjove guldsmede og flyveegern!

Lidt til væggen i pigekammeret... Et saunavarmt fællesnordisk SU. Foto: Björn Malmhagen

 Dato:
12. 10. 2017

 Skrevet af:
Simon Sigaard Christiansen

 Fotos af:
Björn Malmhagen
Simon Sigaard Christiansen

 Emner:
SJÆLDNE FUGLE

 Tags:
DOFS SJÆLDENHEDSUDVALG, NORDISK SU KONFERENCE, NORDISK SU-MØDE, SJÆLDENHEDSUDVALGET, SU